

מראי מקומות - פסחים לא.

דוקא מעות. וראה עוד בשיטמ"ק ובריטב"א (שם) שתירצו באופן אחר.

ה. **משתעבדנא נמי לאבוכון מדר' נתן**
הקשו התוס', מדוע לגבי מטלטלין לא אומרים שמדין שעבודא דרב נתן הוא חייב אותם לבעל חוב. ותירצו, שרק לגבי קרקע אומרים כן כיון שהקרקע משועבדת לראובן, הרי היא כאילו ביד ראובן, אבל במטלטלים כיון שהלוה יכול למוכרם או למשכנם ואז לא יוכל המלוה לגבותם, אי אפשר להחשיבם כאילו הן ברשותו.

ובביאור החילוק בין קושיית התוספות לתירוצם ביאר המהרש"א, שבקושייתם סברו התוספות, שגדר שעבודא דרבי נתן הוא שהלוה השני חייב למלוה, ולכך אף שאביהם מת, כיון שהבעל חוב של אביהם חי, אין זה מטלטלי דיתמי, שהרי כאילו הוא עצמו הלוה. ותירצו שאין הגדר בשעבודא דרבי נתן כאילו הלוה השני לוח מהמלוה הראשון, אלא שמחשיבים את הקרקע המשעובדת לו כאילו היא בידו, ובמטלטלין אין שייך לומר כן.

והקצוה"ח (סי' פ"ה סק"ה) ביאר, שלעולם דעת התוספות שגדר שעבודא דרבי נתן הוא שגוף החוב שהיה ללוה שייך למלוה כאילו הוא עצמו הלוה, ואין זה רק שהחוב שלו משעובד למלוה שלו, ולכך הקשו שגם במטלטלין יוכל לגבות, ותירצו התוס' שבמטלטלין שכחו של המלוה קלוש בהם, לא נאמר דין שעבודא דרבי נתן.

ה. **תלמוד לומר ונתן לאשר אשם לו**
הרשב"א (קידושין טו) פירש, שגדר הדין הוא משום אפוכי מטרנא למה לך. וביאר שלולא הפסוק היינו אומרים שהלוה יוכל לומר למלוה של המלוה שלו, לאו בעל דברים דידי את, והשמיענו הפסוק שאינו יכול לדחותו בכך, אלא הוא נעשה בעל דברים שלו. אבל לעיקר הגביה אין צריך פסוק, לפי שפשוט הוא שכל מה שמשעובד ללוה שלו משעובד גם לו.

והריטב"א (כתובות פב) כתב, שאף החולקים על רבי נתן מודים שיכול המלוה לגבות מהלוה מדין שעבוד, והנפק"מ בדברי רבי נתן היא, לענין שיכול לגבות גם מטלטלין מהלוה [ומשמע שחולק על התוס' בזה]. ונפק"מ נוספת, שאם היה מלוה בשטר או בעדים אין צריך שבועה כשבא לגבות ממנו, שהרי הוא כאילו הלוה שלו.

ו. **בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה**
הקשה הפני יהושע, מדוע הוא מותר בהנאה, הרי אם החמץ של הגוי נגנב או נאנס, האחריות היא על הישראל, ומדוע עדיף הוא מחמץ של נכרי שקיבל הישראל עליו אחריות שעובר בבל יראה. ותירץ שמדובר בביטול החמץ, וכיון שהיה שלו מועיל בו ביטול שלא יהא איסור הנאה, ואף שאם יאבד יפסיד, נח לו בכך שיאבד מעותיו, כמו בכל ביטול שמועיל אף שאם יאבד או יגנב יפסיד, אבל בחמץ של גוי שישראל קיבל עליו אחריות מאחר ולא היה שלו מעולם אין שייך בו ביטול. אם אינו שלו כיון דהפקירו, ואפי' אם יאבד מעותיו, ובביטול כזה סגי. וע"ע בקובץ שעורים (י"ט) מה שכתב ליישב זה באופן אחר.

ז. **בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה**
הקשה בחידושי הר"ן, שמשמע שגם אביי לא אמר כן אלא בקרקע, ולא במטלטלין, ואילו כאן מדובר במטלטלין. ותירץ, שיש לפרש שקושיית הגמרא כך היא, בשלמא לאביי, אפשר להעמיד בשעבוד לו מטלטלין אגב קרקע, שבאופן זה יכול המלוה לגבות.

א. **כל היכא דאקדיש לוח זבין לוח כולי**
עלמא לא פליגי דאתי מלוה וטריף וכו'

פירש רש"י, אפילו לרבא שאמר דעד עכשיו היה ברשות לוח, מודה הוא שאין מכירתו לאחרים מכירה, ואין הקדישו הקדש, שהרי ממושכנין הן למלוה, ואף על פי שהן שלו, אבל אינם ברשותו.

בדברי הקצוה"ח (סי' קי"ז סק"ב) משמע, שנקט שכוונת רש"י כפשוטה, שכל זמן שיש שעבוד על הקרקע, אין הלוה יכול למכור הקרקע כלל, ומה שיכול למכור לאחר שהלוה יסלק את המלוה בזווי, הוא כמו המקדיש שדה לאחר שאפדנה, שכשפודה הוא הקדש למפרע, אם היה בידו לפדותו. וראה במלואי חושן שם, שהביא דברי האחרונים שתמיהו על הבנה זו ברש"י. והאחייעזר (שו"ת סי' ג אות מ"א) ושאר אחרונים פירשו, שאין כוונת רש"י שאין המכירה חלה כלל, אלא שאין הלוה יכול למכור השדה לענין להפקיע השעבוד, שכיון שהוא משועבד למלוה ואינו יכול להפקיע השעבוד, כך גם אין מכירתו חלה להפקיע השעבוד, ולכך יכול המלוה לגבות הקרקע מהלקוחות, אף שאין לו על הלקוחות שעבוד הגוף.

ב. **ואתי מלוה ופריך**

פירש רש"י, צריך לפדות מן ההקדש בדבר מועט, שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון, אבל עצם ההקדש פקע מאליו, כיון שהוא גובה הקרקע בחובו. והקשה רש"י, שהרי הקדש מפקיע מידי שעבוד, ומדוע יכול לגבות שעבודו מקרקע של הקדש. ותירץ, שרק בקדושת הגוף אומרים כן, אבל כאן מדובר בקדושת דמים.

והתוס' בגיטין (מ) הקשו, ממה נפשך, אם בשעת ההקדש הוא חשוב ברשותו של הלוה, אם כן גם קדושת דמים תפקיע מידי שעבוד, ואם אינו חשוב ברשותו של לוח, אפילו קדושת הגוף לא יוכל להקדיש. ותירצו, שרבא לשיטתו הסובר מכאן ולהבא הוא גובה, ולכך הוא חשוב ברשותו לענין שיכול להקדיש, אלא שקדושת דמים כיון ששייך בהם פדיון, אומרים אנו שאין ההקדש מפקיע מידי שעבוד, אבל קדושת הגוף, שכיון שחלה הקדושה שוב אינה פוקעת, בזה אומרים שקדושת הגוף מפקיעה מידי שעבוד. אולם בדעת רש"י אין לפרש כן, שהרי לדעתו אף לדעת רבא אינו חשוב ברשותו.

ובדעת רש"י ביאר הקצוה"ח (סי' קי"ז סק"ב), שהדין שצריך להיות ברשותו כדי להקדיש הוא רק לגבי קדושת דמים, אבל לענין קדושת הגוף אין צריך להיות ברשותו (אמנם בדעת התוס' הוכיח שם הקצוה"ח שאין חילוק בזה, אולם הביא שכך דעת הר"ן וכפי שהובא בבית יוסף, ועל כן יש לפרש שגם דעת רש"י כן), ולכך חל ההקדש, וממילא מפקיע מידי שעבוד, מה שאין כן בקדושת דמים, שלא חל ההקדש כלל.

ג. **אי פקח הוא וכו'**

לכאורה קשה, מהי הפקחות, הלא ממה נפשך, אם יש לו מעות, הרי כל לוח שיש לו מעות, אינו יכול לפרוע אלא מעות. ואם אין לו מעות אלא קרקע, אם כן אין זה פקחות לשלם בקרקע. ומזה למדו התוס' (כתובות צב. ד"ה א) שהדין שהלוה צריך לוח דוקא מעות, הוא רק כשאין הפסד להלוה במה שמשלם מעות, אבל אם יהיה לו הפסד, אינו חייב לפרוע דוקא מעות. והרא"ש (שם סי' ח) דחה שאין ראיה מכאן, שיש לפרש, שרק במקום שכל החוב בא על ידי קרקע, אין חיוב לתת דוקא מעות אלא יכולים לשלם בקרקע, וזוהי הפקחות לשלם בקרקע דוקא, אבל כשהחוב לא בא על ידי קרקע חייב לשלם